

практично не регулюються земельні, майнові, трудові та членські відносини в кооперативах, що потребують спеціалізованої правової регламентації.

Слід відзначити й позитивні моменти нової редакції Закону «Про сільськогосподарську кооперацію». По-перше, справді усунуто деякі розбіжності між приписами загального та спеціального Законів; по-друге, розширено можливості фізичних та юридичних осіб щодо членства в сільськогосподарських кооперативах; по-третє, чітко закріплено неприбутковий статус сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів та засади їх державної підтримки.

Законом передбачені розробка та прийняття центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної аграрної політики (Міністерством аграрної політики та продовольства України), окремих підзаконних нормативно-правових актів рекомендаційного значення: Примірних статутів сільськогосподарських кооперативів (щодо сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів Примірний статут був затверджений у 2003 році) та Примірних правил внутрішньогосподарської діяльності сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу.

Можна припустити, що спеціалізація правового регулювання суспільних відносин в сільськогосподарських обслуговуючих кооперативах здійснюватиметься на рівні Правил внутрішньогосподарської діяльності сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу. Проте навіть у такому разі відкритим залишається питання щодо спеціалізації правового регулювання внутрішніх аграрних відносин в сільськогосподарських виробничих кооперативах, адже Правила стосуватимуться лише обслуговуючих кооперативів.

Важливим на сьогодні є поглиблення спеціалізації чинних нормативно-правових актів аграрного законодавства, в тому числі й актів, присвячених правовому статусу окремих суб'єктів аграрних відносин. Саме спеціалізовані правові норми стануть основою майбутнього кодифікованого акта аграрного законодавства. Тому Закон України «Про сільськогосподарську кооперацію» повинен бути наповнений спеціалізованими правовими приписами, що регулюватимуть внутрішні аграрні відносини в сільськогосподарських кооперативах з урахуванням особливостей сільськогосподарського виробничого процесу.

Батигіна О.М.

*канд.юрид.наук, доцент кафедри приватного права
Полтавського юридичного інституту Національного університету
«Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ САМОРЕГУЛІВНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ОПТОВИХ РИНКІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ

Для ефективного розвитку аграрного сектору економіки необхідним є оптимальне поєднання ринкового саморегулювання економічних відносин суб'єктами господарювання з державним регулюванням. Функції ринкового саморегулювання економічних відносин в Україні виконують саморегулівні організації, що об'єднують суб'єктів господарювання за однорідними напрямками господарювання. У сфері оптового ринку сільськогосподарської продукції (далі ОРСП) статус саморегулівної організації відповідно до законодавства України може отримати лише асоціація ОРСП.

Аналіз загальних питань та специфіки діяльності саморегулівних організацій у різних сферах економіки, зокрема на ринку цінних паперів, професійних учасників процедури банкрутства ставало предметом дослідження науковців [1]. Також вчені-економісти проводили аналіз питань, пов'язаних з діяльністю асоціацій ОРСП [2]. Але правовий статус саморегулівної організації ОРСП до сих пір не є дослідженим науковцями-правниками, що і зумовило необхідність проведення даного дослідження.

У ст. 26 Закону України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» від 12.07.2001 р. встановлено, що саморегулівна організація – це всеукраїнська громадська організація, що об'єднує фізичних осіб, які визнані оцінювачам в порядку встановленому законом... та здійснюють повноваження з громадського регулювання оціночної діяльності. Проаналізувавши вищевказані Закони можна стверджувати, що незважаючи на достатньо тривале існування саморегулівних організацій, законодавець до сих пір чітко не визначився з їх статусом та завданнями: чи це організації, які регулюють виключно внутрішні інтереси суб'єктів господарювання, які до них входять, чи це все ж таки організації, яким делеговані деякі владні повноваження з державного регулювання.

Необхідність існування саморегулівних організацій у сфері ОРСП вперше була встановлена в Законі України «Про оптові ринки сільськогосподарської продукції» від 25 червня 2005 року (далі Закон), де у ст. 17 зазначається, що ОРСП з метою постійної координації своєї діяльності, надання взаємодопомоги та задоволення переважно власних господарських потреб мають право на добровільних засадах створювати асоціації ОРСП. Законодавець зупинився на моделі, яка визначає саморегулівну організацію ОРСП як організацію, яка регулює виключно внутрішні інтереси суб'єктів господарювання, які набули статус ОРСП. На нашу думку, ця позиція є неправильною і є необхідність доповнити законодавство України положенням про делегування окремих повноважень державного регулювання саморегулівним організаціям ОРСП за для поєднання інтересів учасників таких організацій і публічних інтересів, що виникають з приводу функціонування ОРСП.

Порядок та етапи надання і позбавлення асоціації ОРСП статусу саморегулівної організації ОРСП встановлено ст. 17 Закону та наказом Мінагрополітики «Про затвердження Порядку надання та позбавлення статусу саморегулівної організації оптового ринку сільськогосподарської продукції» від 25.11.2009 р. № 830, де сформульовано дві умови, за яких асоціація ОРСП може набути статусу саморегулівної організації: 1) її діяльність не повинна передбачати отримання прибутку; 2) її членами є не менше 50 відсотків ОРСП, які набули такого статусу відповідно до Закону. Що свідчить про можливість існування як однієї так і двох саморегулівних організацій ОРСП.

У наданні статусу саморегулівної організації асоціації може бути відмовлено у разі наявності однієї з таких підстав: невідповідність асоціації вимогам, зазначеним у наказі Мінагрополітики № 830; неподання асоціацією документів, передбачених наказом Мінагрополітики № 830; неповнота чи недостовірність даних у документах; припинення діяльності асоціації. Перелік підстав за яких може бути відмовлено у наданні статусу саморегулівної організації є вичерпним, з чого слідує, що існування раніше створеної саморегулівної організації не може стати перешкодою для створення ще однієї саморегулівної організації ОРСП, що в свою чергу ще раз підтверджує допустимість за законодавством України існування декількох саморегулівних організацій ОРСП. А це суперечить основному призначенню та меті створення саморегулівних організацій як представника приватнопублічних інтересів.

Висновки: По-перше, саморегулівні організації ОРСП не повинні обмежуватися виконанням лише функцій саморегулювання, а мають бути наділені державою реальними делегованими повноваженнями, що забезпечить досягнення розумного поєднання ринкового саморегулювання з державним регулюванням економікою та означатиме наявність компромісу приватноправового та публічно правового регулювання.

По-друге, доцільно законодавчо дозволити існування лише однієї саморегулівної організації ОРСП, що надасть змогу більш ефективно регулювати ринкові відносини в цій сфері.

Література

1.Квят О. Саморегулівні організації професійних учасників процедури банкрутства: концепція створення та роль / О. Квят // Юридична газета. – 2009. – 8 груд. (№ 49). – С. 20; Онуфрієнко О. Правове становище саморегулівних організацій ринку цінних паперів / О.

Онуфрієнко // Підприємництво, господарство і право. – 2003. – № 1. – С.79-81; Остапович Г. Поняття саморегульованої організації ринку цінних паперів в Україні / Г. Остапович // Підприємництво, господарство і право. – 2003. – № 3. – С.119-122; Сусллова В. Саморегульовані організації у системі правового господарського порядку: проблема концептуального підходу / В. Сусллова // Підприємництво, господарство і право. – 2008. – № 2. – С.35-38.

2.Корінець Р.Я. Про діяльність асоціації оптових ринків сільськогосподарської продукції / Р.Я. Корінець // Економіка АПК. – 2011. – № 9. – С.75-82.

Бейкун А.Л.

*к.ю.н., доцент, старший науковий
співробітник науково-дослідної лабораторії
проблем правового забезпечення діяльності
військ (сил)*

Національного університету оборони України

ВЗАЄМОУЗГОДЖЕННЯ ТЕОРЕТИЧНИХ АСПЕКТІВ ВИЗНАЧЕННЯ ХАРАКТЕРНИХ ОЗНАК ТА УНІВЕРСАЛЬНИХ МЕТОДОЛОГІЧНИХ ПІДХОДІВ ПРИ З'ЯСУВАННІ ЗМІСТОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ У ЗВ'ЯЗКУ З ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ МЕХАНІЗМУ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ В АГРАРНІЙ СФЕРІ

Окремі теоретичні позиції правників-екологів відносно засобів державного впливу на використання зацікавленими суб'єктами природних ресурсів та об'єктів дозволяє систематизувати та запропонувати умовну класифікацію методологічних підходів при визначенні понятійної категорії державного регулювання в зазначеній сфері. Не потребує заперечень аксіома, що правильне усвідомлення як правової термінології в цілому, так і окремого терміну та охоплення за його допомогою найсуттєвіших ознак того чи іншого поняття, дії чи явища є необхідною складовою для визначення і усвідомлення будь-якого предмета дослідження.

Як вбачається, запропоновані підходи не можна вважати самодостатніми. Будь-який з них є, певною мірою, однобічним і, природно, відобразить тільки окремий аспект (або, навіть, сегмент) поняття, що потребує всебічного аналізу та змістовного узагальнення.

На наш погляд, найбільш вдалим є критерій, який умовно можна визначити як предметний. Зазначений методологічний підхід застосовують при з'ясуванні сутності того чи іншого явища чи понятійної категорії, зокрема М.В. Шульга та П.Ф. Кулінич [8, с.319, 343-344]. Аналіз методологічних прийомів зазначених науковців дозволяє зробити висновок, що складовими чинниками вказаного підходу є: визначення суб'єктного складу (кола осіб), які є легітимними користувачами відповідних природних благ чи багатств (об'єктів), або носіями правових схем поведінки та наділені встановленими правомочностями; спеціальний предмет дослідження розглядається у широкому розумінні, наприклад, як складний процес або явище; з'ясування чинних нормативних обмежень правомочностей суб'єкта або правового становища об'єкта; аналіз правовідносин, які умовно можна визначити як «супутні» або «похідні»; з'ясування взаємозв'язку «функціональної компоненти» відповідних осіб або структурних одиниць, уповноважених на виконання певних функцій та юридичних наслідків, породжених їх діями; встановлення «раціональної домінанти» при користуванні відповідними природними об'єктами та ресурсами; з'ясування складної схеми взаємозв'язку: юридичний факт – відповідні правовідносини – нормативно-правова база.

Використовуючи зазначені компоненти при з'ясуванні сутності предмету дослідження, стає можливим позиціонувати державне регулювання як цілеспрямований вплив (як правило, не у формі безпосереднього втручання) уповноважених державних органів шляхом